

Krafl, Pavel

Několik poznámek k edicím předhusitských synodálních statut olomoucké diecéze

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. C, Řada historická.
1996, vol. 45, iss. C43, pp. [61]-72

ISBN 80-210-1622-1

ISSN 0231-7710

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/102727>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

PAVEL KRAFL

NĚKOLIK POZNÁMEK K EDICÍM PŘEDHUSITSKÝCH SYNODÁLNÍCH STATUT OLOMOUCKÉ DIECÉZE

Cílem článku je upozornit na omyly, které vznikají v současném dějepisectví v důsledku zastaralosti edic středověkých synodálních statut olomoucké diecéze. Půjde převážně o mylná datování synod.¹

Roku 1766 vydal francouzský premonstrát Arsenius Theodor Fasseau několikadílný soubor obsahující synodální statuta,² což byl v jeho době jistě průkopnický a záslužný počín. Jeho edice provinciálních statut Arnošta z Pardubic³ byla v devatenáctém století překryta prací Bedy Dudíka a nyní je spolu s dalšími staršími edicemi pražských (arci)diecézních synodálních statut (z nichž nejvýznamější je Höflerova)⁴ nahrazena od sedmdesátých let vycházející moderní a více než kvalitní edicí trojice Rostislav Zelený, Jaroslav V. Polc a Jaroslav Kadlec.⁵ Na Moravě jsme na tom mnohem hůře: v mezidobí od roku 1766 do

¹ Na úvod k termínům synoda a synodální statuta: ve vrcholném středověku se synody staly shromážděním všeho vyššího duchovenstva, kléru sídelního města a zástupců veškerého kléru diecéze (za ně byli přítomni děkan a jeden či dva faráři z děkanátu), klášterů, špitálů, popř. university. Svolával je biskup k jednání o zásadních otázkách církevního života diecéze a otázkách okamžité potřeby. Šíře shromáždění zaručovala širokou publicitu projednávaných záležitostí. Hlavní důraz byl kladen na obecné veřejné věci, případně aktuální problémy politického dosahu a reformní úsilí. Usnesení synod byla vydávána jménem biskupovým formou tzv. *diecézních statut*, která měla závaznou normativní platnost. Byla publikována a rozšiřována v opisech pomocí arcijáhnů a děkanů do všech farností. – Viz Zdeňka Hledíková, in Janák J., Hledíková Z., *Dějiny správy v českých zemích do roku 1945*, Praha 1989, str. 216.

² Fasseau A. T., *Collectio synodorum et statutorum almae diocesis Olomucenae in IV. partes distributa*, Rezii 1766.

³ Svazek 2.

⁴ Jejich přehled viz Zelený R., *Councils and Synods of Prague and their Statutes (1343–1361)*, separatum ex Apollinaris 42 (1972), Řím 1972, str. 1–10. Polc J. V., *Councils and Synods of Prague and their Statutes 1362–1395*, Apollinaris 52 (1979), str. 229. Kadlec J., *Synods of Prague and their Statutes 1396 – 1414*, Apollinaris 64 (1991), str. 241.

⁵ Zelený R., *Councils and Synods of Prague and their Statutes (1343–1361)*, separatum ex Apollinaris 42 (1972, str. 471–532, 698–740), Řím 1972. Polc J. V., o. c. Apol-

současnosti vydal pouze B. Dudík statuta Václava Králíka z Buřenic;⁶ ovšem tato práce upadla v zapomnění a v současné literatuře není citována. Badatelé tedy vycházejí stále pouze z Fasseaua⁷ plného chybných informací. Krátce před A. T. Fasseauem většinu synodálních statut olomoucké diecéze pojali do svého díla *Concilia Germaniae* J. F. Schannat a J. Hartzheim.⁸ Vzhledem k výraznému rozdílu mezi oběma posledně jmenovanými edicemi (datování statut, editované texty) lze soudit, že Fasseau *Concilia Germaniae* k dispozici neměl. Většina ze statut byla otištěna v CDM.

V jádru naší pozornosti bude edice A. T. Fasseaua. Dotkneme se synody olomouckého biskupa Petra II. (1311–1316), synodálních statut biskupa Jana ze Středy z roku 1380, synodálních statut biskupa Jana údajně „circiter 1400“ a vyškovské synody Václava Králíka z Buřenic. Pro přehled uvedu obsah Fasseauovy edice (ale pouze synodální statuta předhusitská; svazek 1.): zmínka o synodě Petra II. (pag. 1), statuta Konráda I. z roku 1318 (pag. 1–7), statuta Jana ze Středy z roku 1380 (pag. 13–14), statuta biskupa Jana „circiter 1400“ (pag. 15–24) a statuta Václava Králíka z Buřenic (pag. 24–43). Narativní prameny pokud jde o synody olomoucké diecéze mlčí. Nejprve popisují edice, teprve poté důsledky omylů v literatuře.

Synoda Petra II.

Na pagině 1 své edice se A. T. Fasseau zmiňuje o synodě biskupa Petra II. (olomouckým biskupem byl v letech 1311 až 1316). Odkazuje se na rukopisnou práci benediktina Magnoalda Ziegelbauera „*Olomutium Sacrum*“ a na zmínku o kroměřížské synodě biskupa Petra v synodálních statutech Konráda I. (1318; její citace zní: „...quod feliciter memorie dominus Petrus episcopus in civitate Cremsier sinodum celebravit...“⁹). Rukopisy s prací Magnoalda Ziegelbauera, která je vlastně vypsáním dějin olomoucké diecéze a dějin olomouckých biskupů, najdeme např. v Cerroniho sbírce a v sbírce rukopisů Františkova muzea MZA Brno.¹⁰ Ziegelbauer o synodě Petra II. píše, ale nedatuje ji.¹¹ Informaci o ní získal ze synodálních statut Konráda I. (1318).¹² Fasseau, když datuje sy-

linaris 52 (1979), str. 200–237, 495–527, 53 (1980), str. 131–166, 421–457. K a d l e c J., o. c. Apollinaris 64 (1991), str. 227–293. O edici prvních statut pražské diecéze celek doplnila Z. H l e d í k o v á (*Biskup Jan IV. z Dražic*, Praha 1991, str. 169–192).

6 D u d í k B., *Statuten der Diöcese Olmütz vom Jahre 1413*, Brünn 1871.

7 F a s s e a u, o. c., svazek 1. Všechny následující citace Fasseaua se týkají svazku 1.

8 S c h a n n a t J. F., H a r t z h e i m J., *Concilia Germaniae, IV.*, Kolín nad Rýnem 1761, pag. 269–273, 336–341, 523, V., Kolín n. R. 1763, pag. 39–43.

9 F a s s e a u, o. c., pag. 2. CDM VI., supplementa č. 22, str. 386.

10 Např. MZA Brno, Cerroniho sbírka II., rkp. č. 406, inv. č. 517. MZA Brno, Sběrka rukopisů Františkova muzea, sig. 416, inv. č. 427, tamtéž sig. 897, inv. č. 1039 aj.

11 MZA Brno, Cerr. sb. II., rkp. č. 406, fol. 229a. MZA Brno, Sb. rkp. Františkova muzea, sig. 416, pag. 186.

12 MZA Brno, Cerr. sb. II., rkp. č. 406, fol. 230a.

nodu Petra II., uvádí: „Anno circiter 1312“.¹³ Je možné, že se Fasseau snažil dát synodu do souvislosti s Viennským koncilem; přesto bychom ale správněji měli ono „circiter 1312“ chápat spíše jako „někdy za episkopátu biskupa Petra II.“. A protože Petr II. byl biskupem v letech 1311–1316, potom snad by bylo vhodnější hovořit nikoliv o synodě slavené v Kroměřvízi „kolem 1312“, ale „někdy v letech 1311–1316“. V literatuře se ovšem nejenže nepíše o synodě Petra II. kolem 1312, ale dokonce o synodě z roku 1312. Fasseauovo circiter je přehlédnuto. Namátkou uvedme Ferdinanda Hrejsu a jeho *Dějiny křesťanství v Československu*¹⁴ a Václava Medka s jeho *Osudy moravské církve do konce 14. věku*.¹⁵

Synodální statuta Jana ze Středy (1380)

Jak již jsem uvedl na pag. 13 a 14 své edice otiskl A. T. Fasseau synodální statuta Jana ze Středy z roku 1380. Uvádí je ve stejném znění, jak je najdeme v rukopise z poloviny 18. století, č. 359 Cerroniho sbírky MZA Brno.¹⁶ Obsah rukopisu se přibližně shoduje s obsahem Fasseauovy edice.¹⁷ Fasseau denní datum statut Jana ze Středy „feria tertia post diem Sanctae Trinitatis“ převádí na 22. května. A nyní nahlédneme do CDM, kde bychom měli statuta, nejsou-li falsum, rovněž najít. A skutečně: ve svazku č. 11 vydaném roku 1885 Vincencem Brandlem najdeme otištěny dvě listiny, jež Jan ze Středy měl vydat na své synodě roku 1380. Jsou to č. 191 a č. 192. Nejprve se podíváme na č. 191. V listině se vydavatel odkazuje na ustanovení svého předchůdce biskupa Jana (a uvádí incipit). Identifikoval jsem je jako článek „De imminucione ecclesiarum“¹⁸ („De spoliatoribus ecclesiarum“¹⁹) synodálních statut olomouckého biskupa Jana Volka z roku 1349. Denní datum v textu je „feria secunda post festum Trinitatis“, 21. května. Listinu, jak uvádí, otiskl podle originálu z olomouckého kapitulního archívu.²⁰ Ten se tam také skutečně nachází.²¹ Text listiny tvoří první (úvodní) část toho, co Fasseau otiskl pod datem 22. 5. 1380. Zbytek

¹³ Fasseau, o. c., pag. 1.

¹⁴ Hrejsa F., *Dějiny křesťanství v Československu*, I. Doba předhusitská, Praha 1947, str. 115.

¹⁵ Medek V., *Osudy moravské církve do konce 14. věku*, Praha 1971, str. 113. Další o synodě psali např. Richter F. X., *Augustini Olomucensis episcoporum olomucensium series*, Olomouc 1831, str. 92, pozn. 66; Wolný G., *Kirchliche Topographie von Mähren*, I. Olmützer Erzdiocese, I., Brünn 1855, str. 37.

¹⁶ Pag. 439–446.

¹⁷ M. Švábenský jej považuje za její přípravnou variantu: Švábenský M., *Cerroniho sbírka, strojopisný inventář*, sv. II., Brno 1973, str. 610. O celém rkp. č. 359, inv. č. 474 viz str. 607–610.

¹⁸ CDM VII., č. 984, str. 698.

¹⁹ CDM XIII., č. 11, str. 19 – nesprávně datováno circa 1400. Viz níže.

²⁰ CDM XI., č. 191, str. 173.

²¹ ZA Opava, pobočka Olomouc, Metropolitní kapitula Olomouc, kat. č. 230, sig. A II b 29.

Fasseauova textu, který tento rozdělil do článků I. a II., tvoří výše zmíněné č. 192 v CDM XI. (v nečláňkované podobě). Stručně jeho obsah: horlení proti konkubinářům (= Fasseau čl. I.), svátky (= Fasseau čl. II.; kupodivu zde není uveden svátek žádného typického moravského či olomouckého svatého). Brandl datuje 22. května 1380, odkazuje se na Fasseaovu edici a zmiňuje se o tom, že listina je inzerována do listiny z 18. listopadu 1388 olomouckého oficiála Jana.²² Listina je notářským instrumentem a je rovněž v XI. svazku CDM. Je ovšem otištěna pouze registově.²³ Najdeme ji v archivu olomoucké kapituly.²⁴ Text CDM XI., č. 192 do ní ovšem inzerován není; je zde naopak Janova listina z 21. 5. 1380, tedy CDM XI., č. 191.²⁵ Synodální statuta Jana ze Středy z 22. 5. 1380 neexistují, CDM XI., č. 192 je diplomatické falsum. Jeho text je tvořen úseky článku č. 29 „De cohabitatione clericorum et mulierum“ statut Arnošta z Pardubic vydaných na provinciální synodě z 11. a 12. 11. 1349²⁶ a článkem č. 55 „De festivitatibus celebrandis“ tamtéž.²⁷

V důsledku edičních omylů potom při popisování ustanovení synody Jana ze Středy např. Václav Medek²⁸ a Ferdinand Hrejsa,²⁹ ze starších autorů František Xaver Richter³⁰ informují o svátcích, které biskup Jan ze Středy ve svých synodálních statutech z roku 1380 zdůrazňuje. V Concilia Germaniae jsou statuta Jana ze Středy otištěna ve správném znění a se správným datem. Editoři vychází z neznámého mohučského kodexu.³¹

Údajná synodální statuta „circiter 1400“³²

Na pag. 15 – 24 Fasseauovy sbírky najdeme synodální statuta, která editor datuje „In Vigilia Sanctae Dorotheae (seu VI. Februarii). Anno circiter 1400“.³³ Statuta nejsou ve svém textu datována. Vincenc Brandl je od Fasseaua přetiskuje jako CDM XIII., č. 11. Přebírá Fasseauovo datování, pouze denní datum 6. únor

22 CDM XI., str. 174.

23 CDM XI., č. 521.

24 Sig. A II d 1.

25 Viz rovněž RBMV IV., č. 13 a č. 105.

26 Z e l e n ý , o. c., str. 46.

27 O. c., str. 58–59.

28 M e d e k , o. c., str. 147–148.

29 H r e j s a , o. c., str. 196.

30 R i c h t e r , o. c., str. 116–117, pozn. 85.

31 S c h a n n a t J. F., H a r t z h e i m J., *Concilia Germaniae, IV.*, Kolín nad Rýnem 1761, pag. 523.

32 Důkazní řízení o nepravdivosti údajů o synodě (kolem) 1400 viz: K r a f l P., *K údajné synodě olomoucké diecéze z roku 1400*, VVM 47, 1995, str. 277–283. Nesrovnalostí kolem statut, o nichž bude v odstavci řeč, si již povšimli vydavatelé práce *Magnae Moraviae Fontes Historici*, IV., Brno 1971, str. 133. Analýzu problému, rozbor a závěry ovšem neučinili – očekávají revizi „našich církevních statut, která dosud nebyla podána“.

33 F a s s e a u , o. c., pag. 15.

upravuje na 5. únor.³⁴ Listina je dochována pouze ve formě opisů v rukopisech. Míra zpřístupnění rukopisných knihoven a sbírek rukopisů na konci 19. století, kdy Brandl svazek XIII. Codexu vydával, znemožňovala přesnou identifikaci textu. Přesto ale Petr Chlumecký půl století před Brandlem s pomocí jednoho datovaného opisu statut v rukopisu tehdejší Universitní knihovny v Olomouci (dnes SVK) statuta správně časově zařadil do roku 1349 a otiskl v CDM VII. (denní datum, kdy se synoda konala, není známo).³⁵ Originál synodálních statut Jana Volka z roku 1349 dochován není, opisy v rukopisech jsou většinou nedatované, s výjimkou dvou.³⁶ Jako jeden z dalších argumentů proti tvrzení o synodě konané (c.) 1400 nabízím např. informaci obsaženou ve vyškovských synodálních statutech vydaných Václavem Králíkem z Buřenic roku 1413 (viz níže). V článku 41 se zde píše, že se v olomoucké diecézi po třicet let synoda nekonala.³⁷

V literatuře se opět píše o synodě z roku 1400 (a ne kolem 1400, jak datují editoři, byť chybně). Církevní a politické dějiny Moravy Pilaře a Moravce konstatují, že 6. února 1400 se konala synoda, z níž jsou citovány hlavní body.³⁸ Autoři zřejmě čerpali z Fasseaua. F. X. Richter ve své edici Series episcoporum Olomucensium humanisty Augustina Olomouckého v poznámce³⁹ píše o synodě, kterou měl Mráz slavit kolem roku 1400, 6. února. O synodě z roku 1400 informuje i G. Wolny,⁴⁰ A. Neumann v práci K dějinám husitství na Moravě,⁴¹ a také F. Hrejsa.⁴² V. Medek v Osudech moravské církve této synodě (1400) věnuje dva odstavce.⁴³ To samé lze najít v Medkově Cestě české a moravské církve staletími.⁴⁴ Podobně píše J. Kadlec.⁴⁵

³⁴ CDM XIII., č. 11., str. 11.

³⁵ CDM VII., č. 984, str. 691–700.

³⁶ Rukopis SVK Olomouc sig. M II 182 (v době Chlumeckého sig. 3 II 11, srv. CDM VII. str. 700), ff. 78v–81r a rukopis ZA Opava, pobočka Olomouc, č. 286, ff. 17r–20v. Srv. K r a f l, o. c., str. 281.

³⁷ D u d í k B., *Statuten der Diöcese Olmütz vom Jahre 1413*, Brünn 1871, str. 41. Srv. K r a f l, o. c., str. 280. Velkým otazníkem byl svátek Navštívení Panny Marie, který zavedl Jenštejn až roku 1386 a který je v příslušném článku Fasseauovy a tedy i Brandlovy edice statut obsažen. V žádném opise celých statut jsem tento svátek zařazený mezi ostatní nenašel. Dodatečně jsem narazil na zlomek rukopisu z konce 14. století, jenž obsahuje článek „De celebratione festivitatum“ statut Jana Volka (a žádnou jinou jejich část). Mezi svátky je uvedeno festum Visitationis b. M. Písař článek uvedl jako „Nota statutorum provinciale domini Johannis, episcopi Olomucensis...“, což je zjevný nonsens (MZA Brno, Cerr. sb. II., č. 407/1, ff. 4b–5a). Snad odtud mohl Fasseau čerpat.

³⁸ P i l a r z A., M o r a v e t z F., *Moraviae historia politica et ecclesiastica*, I., Brno 1785, str. 308–309.

³⁹ R i c h t e r, *Augustini Olom...*, str. 134.

⁴⁰ W o l n y G., *Kirchliche Topographie von Mähren, I. Olmützer Erzdiöcese*, I., Brünn 1855, str. 48.

⁴¹ N e u m a n n A., *K dějinám husitství na Moravě*, Olomouc 1939, str. 20.

⁴² H r e j s a F., *Dějiny..., I. Doba předhusitská*, Praha 1947, str. 216.

⁴³ M e d e k V., *Osudy...*, Praha 1971, str. 176–177.

⁴⁴ M e d e k V., *Cesta české a moravské církve staletími*, Praha 1982, str. 130.

⁴⁵ K a d l e c J., *Přehled českých církevních dějin*, I., Praha 1991, str. 233.

V minulosti se objevila i jiná časová zařazení nedatovaných opisů synodálních statut Jana Volka. V edici *Concilia Germaniae* jsou datována 1342.⁴⁶ Beda Dudík rukopisů při popisu rukopisu č. 261 Cerroniho sbírky MZA Brno v něm obsažený opis statut Jana Volka zařadil do poloviny 15.století.⁴⁷ A nakonec mnozí badatelé Fasseauův otisk statut Jana Volka (statuta circiter 1400) považovali za synodální ustanovení Jana ze Středy. Když informují čtenáře o synodě Jana ze Středy slavené 1380, vycházejí z Fasseauovy varianty textu statut Jana ze Středy (viz výše; Fasseau, pag. 13–14), a současně ale píší i o ustanoveních, která Fasseau otiskl jako kolem 1400 (pag. 15–24, zvláště ustanovení o svátcích). Mezi tyto badatele patří M. Ziegelbauer⁴⁸ a G. Wolny.⁴⁹

Datování synody vyškovské

A. T. Fasseau rovněž vydal statuta vzešlá z vyškovské synody Václava Králíka z Buřenic, správce olomoucké diecéze (1412–1416).⁵⁰ Datuje je do 1. září 1412 (podle datovací formule v textu statut). Ve svém opise v rukopise mikulovské dietrichsteinské knihovny jsou statuta vyškovská datována „anno Domini M^oCCCC^oXIII^o die prima mensis Septembris, in die sancti Egidii, in opido nostro Wyssaw, ...Datum et actum anno et loco quibus supra.“⁵¹ Svátek svatého Jiljí připadá na 1. září. Dudík našel statuta ještě v rukopise tehdejší Dvorské knihovny ve Vídni. Jsou ovšem datována 1412.⁵² V šedesátých letech 18. století byla statuta vzešlá z vyškovské synody hned dvakrát vydána – poprvé roku 1763 v pátém díle *Concilia Germaniae*;⁵³ editor Johann Fridrich Schannat text přepsal z blíže neurčeného „cod. MS Biblioth. Magut.“⁵⁴ a vročil do 1413. Druhá edice je od Arsenia Theodora Fasseaua.

⁴⁶ Schannat J. F., Hartzheim J., *Concilia Germaniae*, IV., 1761, pag. 336–341. Srv. Krafl, *o. c.*, str. 279.

⁴⁷ Dudík B. *Cerroni's Handschriftensammlung*, Brno 1850, str. 268. Dnes je rukopis již dochován ve zlomku a nese signaturu 261a.

⁴⁸ MZA Brno, Cerr. sb. II., rkp. č. 406, ff. 259a–259b. MZA Brno, Sb. rkp. Františkova muzea, sig. 416, pag. 209.

⁴⁹ Wolny G., *o. c.*, str. 41. Oba badatelé píší opět v závislosti na Fasseauovi (!!!): tento v dodatcích ke své edici otiskl několik článků ze statut Jana Volka z r. 1349 jako údajnou součást statut z 22.5.1380 (Fasseau, *o. c.*, pag. 180–182).

⁵⁰ Fasseau, *o. c.*, pag. 24–43.

⁵¹ MZK Brno, sig. Mk 86, fol. 130a. Srovnej Dudík B., *Statuten der Diöcese Olmütz vom Jahre 1413*, Brno 1871, str. 43.

⁵² Dudík, *o. c.*, str. 4 – rukopis č. 4458. Srovnej *Tabulae codicum manu scriptorum prae-ter Graecos et Orientales in Bibliotheca Palatina Vindobonensi asservatorum*, III., Vindobonae 1869, str. 273: rkp. č. 4458, ff. 214a–223a. Uveden explicit s datovací formulí, která má vročení 1412.

⁵³ Hartzheim J., Schannat J. F., *Concilia Germaniae*, V., Col. Agripp. 1763, str. 39–43.

⁵⁴ *O. c.*, V., str. 43.

Následně vzniklá literatura je závislá na Fasseauovi. V Politických a církevních dějinách Moravy Pilaře a Moravce čteme o synodě z roku 1412,⁵⁵ František Xaver Richter ve své edici Series Augustina Olomouckého uvádí, že se 1. září 1412 konala synoda ve Vyškově.⁵⁶ V 19. století se synodami a synodálními statuty v českých zemích zabýval rajhradský benediktin Beda Dudík. Vyškovská statuta roku 1871 vydal⁵⁷ a opravil jejich datování k roku 1413. Základem pro edici mu byl mikulovský rukopis; přihlížel mimo jiné k výše zmíněnému rukopisu vídeňskému a k dosavadním edicím.⁵⁸ Původcem statut je patriarcha antiochejský Václav Králík z Buřenic, vydává je coby administrátor – „commendator perpetuus ecclesiae et episcopatus Olomucensis“.⁵⁹ V datovací formulaci statut najdeme 1. září. Pro určení, jestli se synoda konala roku 1412 anebo o rok později, je rozhodující, kdy se Králík ujal správy biskupství. Dudík soudí, že se tak stalo koncem roku 1412 (vychází z listin olomoucké a kroměřížské kapituly).⁶⁰ Roku 1412 tedy dle něj synodu konat nemohl.⁶¹ K pětistému výročí konání vyškovské synody napsal roku 1913 Augustin Neumann článek do časopisu Muzeum.⁶² O synodě z r. 1413 se zmiňuje také ve svých pracích „Církevní jmění za doby husitské“⁶³ a „K dějinám husitství na Moravě“.⁶⁴ Dle Ferdinanda Hrejsy byla synoda slavena roku 1413.⁶⁵ V dalším vývoji ovšem Dudíkův vývod i s celou edicí upadl v zapomnění. Podle V. Medka se vyškovská synoda konala 1. září 1412 a pod vedením Konráda z Vechty,⁶⁶ i když v intitulaci statut i v jejich závěru je jasně jmenován coby vydavatel patriarcha Václav (v rukopise MZK i ve všech edicích). V poznámce se Medek odkazuje na Fasseauovu edici.⁶⁷ Z poznámkového aparátu ani ze seznamu literatury nevyplývá, že by méně přístupná edice Dudíkova se byla autorovi vůbec do rukou dostala. Josef Válka píše v Dějinách Moravy o vyškovské synodě konané roku 1412.⁶⁸

55 P i l a r z A . , M o r a v e t z F . , *Moraviae historia politica et ecclesiastica*, I., Brno 1785, str. 312.

56 *Augustini Olomucensis episcoporum series*, ed. R i c h t e r F . X . , Olomouc 1831, str. 142.

57 O . c. in pozn. 51.

58 D u d í k , str. 3–5.

59 MZK Brno, sig. Mk 86, fol. 117a, 130a. Dudík, str. 7, 43.

60 D u d í k , O . c., str. 3.

61 D u d í k , O . c., str. 5.

62 N e u m a n n A . , *Diecézní synoda ve Vyškově r. 1413*, Muzeum 48, 1913, str. 19–37.

63 N e u m a n n A . , *Církevní jmění za doby husitské*, Olomouc 1920, str. 34–35, 146.

64 N e u m a n n A . , *K dějinám husitství na Moravě*, Olomouc 1939, str. 32–33.

65 H r e j s a F . , *Dějiny křesťanství v Československu*, II., Praha 1947, str. 41.

66 M e d e k V . , *Osudy moravské církve do konce 14. věku*, Praha 1971, str. 177.

67 M e d e k , *Osudy...*, str. 180, pozn. 45. Dále M e d e k V . , *Cesta české a moravské církve staletími*, Praha 1982, str. 131.

68 V á l k a J . , *Dějiny Moravy*, I., Brno 1991, str. 116. T o l i k o F . H o f f m a n n d a t u j e v e s v ý c h s t u d i í c h v ý s h o v s k o u s y n o d u d o r . 1 4 1 3 (n a p ř . *Morava před husitskou revolucí*, ČMorMuz, vědy společenské 70, 1985, str. 108).

Beda Dudík ve svém důkaze vychází z nálezů listiny, kterou biskup Konrád z Vechty oznamuje, že statky biskupství dal do správy Václavu, administrátorovi a koadjutorovi in spiritualibus et temporalibus a vyzývá pány rytíře a vazaly, aby Václava přijali a složili mu přísahu poslušnosti.⁶⁹ Jako důkaz, že se Králík nachází ve svém novém úřadě, pokládá listinu, kterou vydává 3. března 1413 jako správce olomouckého biskupství.⁷⁰ Králík ovšem zlistiňoval s titulem administrátora olomouckého biskupství již 28. září 1412.⁷¹

Gams uvádí jako rok nástupu Václava Králíka v Olomouci rok 1413.⁷² Eubel také.⁷³ Podle Kurta Pohla se rytíř z Buženic stal administrátorem roku 1412.⁷⁴ A co říká František Michálek Bartoš v Českých dějinách: „R. 1412 si vyměnil (Václav Králík – pozn. aut.) bohaté své proboštví za biskupství olomoucké“.⁷⁵ Granum catalogi, pramen sepsaný někdy za olomouckého biskupa Pavla z Miličína⁷⁶ (1434–1450) nám říká: „1412. ...na stolec olomouckého kostela nastoupil uvedeného roku ctihodný otec, pan Václav řečený Králík, patriarcha antiošský, z proboštského obročí vyšehradského“.⁷⁷ Autor Grana připomíná nařízení Václava Králíka, podle kterého se každý pátek v poledne mělo na památku smrtné neděle zvonit.⁷⁸ Nezmiňuje se ale, že jde o Králíkovo synodální nařízení – bylo vyhlášeno na vyškovské synodě⁷⁹ – a neuvádí tedy ani kdy se tato konala.

Opis statut v mikulovském rukopise vznikl roku 1416: „Finita per Gerungum plebanem de Lucaw prope Budwicz Anno domini M^oCCCC^oXVI^o quinta die mensis Junii“.⁸⁰ Léta 1412–1413 a 1416 si nejsou příliš vzdálena, abychom mohli zpochybňovat paměť písaře Gerunga; pokud by se nejednalo o jeho omyl, přepis, jaký se může kdykoliv komukoliv stát.

Synodální statuta vydaná ve Vyškově jsou poměrně rozsáhlá a můžeme předpokládat, že si je vydavatel musel před synodou po určité době připravovat a ještě předtím se se stavem diecéze vůbec seznámit.⁸¹ Pokud by ji Václav Krá-

69 RBMV, IV., č. 598. D u d í k , o. c., str. 3.

70 RBMV, IV., č. 607. D u d í k , str. 3.

71 RBMV, IV., č. 594. Listinu vydává na Vyšehradě.

72 G a m s P. B., *Series episcoporum ecclesiae catholicae*, Leipzig 1931, str. 298.

73 E u b e l C., *Hierarchia catholica medii aevi sive summorum pontificum, S.R.E. cardinalium, ecclesiarum antistitum series ab anno 1198 usque ad annum 1431 perducta*, Regensburg 1913, str. 376.

74 P o h l K., *Beiträge zur Geschichte der Bischöfe von Olmütz im Mittelalter*, disertace, Breslau 1940, str. 48.

75 Č D I I., 6., str. 469 (F. M. B a r t o š, *Čechy v době Husově 1378–1415*, Praha 1947).

76 *Katalog moravských biskupů, arcibiskupů a kapitul staré a nové doby*, red. Z l á m a l B., Olomouc 1977, str. 9.

77 *Katalog...*, str. 29. L o s e r t h J., *Granum Catalogi Praesulum Moraviae*, ed., AÖG 78, str. 95.

78 *Katalog...*, str. 30. L o s e r t h, O. c., str. 96.

79 Čl. 8. D u d í k, O. c., str. 15.

80 MZK Brno, sig. Mk 86, fol. 130a.

81 Svědčí o tom zmínky v synodálních člancích vyškovských statut: „prout nos experientia frequenter edocuit“ (čl. VII., D u d í k, O. c., str. 11), „Multorum querelis et propria ex-

lík slavil 1. září 1412, příliš mnoho času by na podrobné seznámení se se situací v diecézi neměl.

Na základě uvedených údajů lze dospět k závěru, že Dudíkovo datování bylo správné a že se vyškovská synoda s největší pravděpodobností (ovšem nikoliv se stoprocentní jistotou) konala 1. září 1413. Závěr je ale pouze pravděpodobnější variantou.

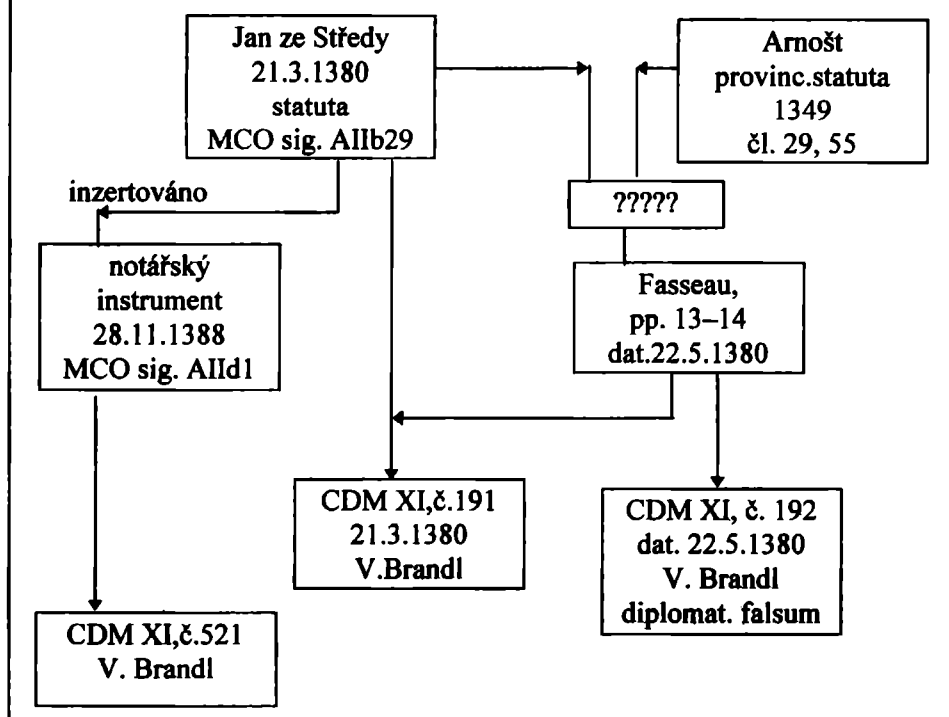
ZÁVĚRY

1. Nelze hovořit o synodě Petra II. z roku 1312, ale o synodě někdy z let 1311 – 1316 (což jsou léta episkopátu biskupa Petra II). Fasseauovo datování této synody „circiter 1312“ je v zásadě správné, i když, jak se ukázalo, zavádějící. Pravděpodobnost, že se synoda konala právě roku 1312 je 1 : 6 (jedna ku suma kalendářních roků, ve kterých byl Petr II. biskupem).
2. CDM XI., č. 192 nejsou synodální statuta Jana ze Středy, ale diplomatické falsum (a tedy i příslušná část edice A. T. Fasseaua). Synodální statuta Jana ze Středy jsou Brandlem správně otištěna jako CDM XI., č. 191 (s datováním 21. 3. 1380).
3. Statuta datovaná Fasseauem „circiter 1400“ pochází z roku 1349. CDM XIII., č. 11 je falsum; správné datování listiny je 1349. V žádném případě nelze psát, že biskup Jan Mráz vydal roku 1400 synodální statuta. Statuta rovněž nepatří do r. 1342 ani je nevydal Jan ze Středy.
4. Vyškovská synoda se s nejvyšší pravděpodobností konala nikoliv roku 1412, jak udává Fasseau, ale 1413, jak naznačil Dudík.

Blíže o moravských synodách viz můj článek „Předhusitské synody olomoucké diecéze“, který má vyjít r. 1996 v ČČH.

perientia...“ (čl. XIX., str. 23), „Praeterea intelleximus et nimis graviter portamus, quod in nostra dioecesi consuetudo talis irrepsit...“ (čl. XL., str. 40), dále např. v čl. XXXIII., str. 34 a čl. XXXV., str. 35.

Schema pravděpodobného toku informací o synodě Jana ze Středy z roku 1380

MCO = fond Metropolitní kapitula Olomouc, in ZA Opava, pobočka Olomouc

Přehled vročení synodálních statut olomoucké diecéze editory v jednotlivých edicích (popř. denních dat)				
statuta	edice			
	Concilia Germaniae	Fasseau	Dudfk	CDM
1318	1318	1318	—	1318
1349	1342	c.1400	—	1349 c.1400
21.5. 1380	21.5. 1380	22.5. 1380	—	21.5. 1380
				22.5. 1380 falsum
1413	1413	1412	1413	—

NĚKOLIK POZNÁMEK K EDICÍM PŘEDHUSITSKÝCH SYNODÁLNÍCH STATUT
OLOMOUCKÉ DIECÉZE

*Schema pravděpodobného toku informací o synodě biskupa Jana
(kauza synodální statuta „circiter 1400“)*

neznámý(-é) rukopis(-y) (?)

Fasseau A.T., *Collectio
synodorum...*, I., pag. 15–24
dat. circiter 1400

CDM XIII., č. 11
V. Brandl
dat. c. 1400

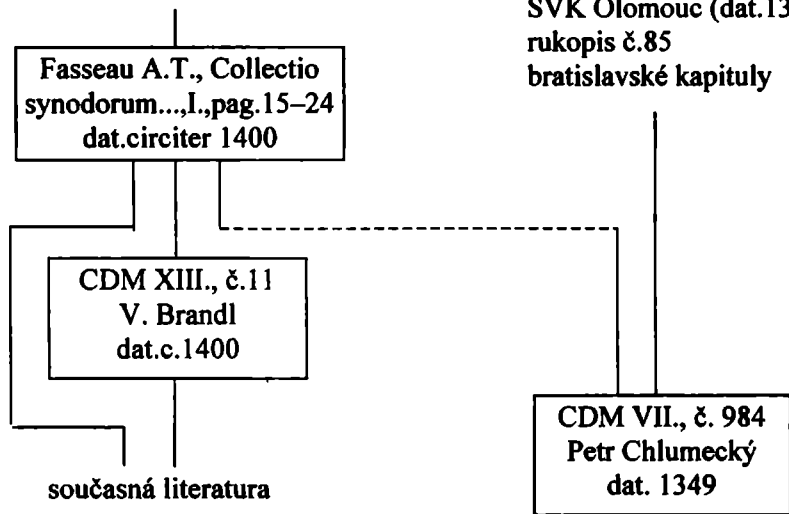
současná literatura

datování 1400

rukopis sig. M II 182
SVK Olomouc (dat. 1349),
rukopis č. 85
bratislavské kapituly

CDM VII., č. 984
Petr Chlumecký
dat. 1349

datování 1349

A FEW REMARKS ON EDITIONS OF PRE-HUSSITE SYNODIC STATUTES OF OLOMOUC DIOCESE

The aim of the statement is to show mistakes originating in recent historiography due to outdatedness of editions of medieval synodic statutes of Olomouc diocese. These are especially erroneous datings of synods in the editions and literature originated in dependence on the edition of Arsenius Theodor Fasseau, a French premonstrate, in 1776. The conclusions are as follows:

1. It is not possible to speak about synod of Peter II from 1312 as done in literature, but about a synod from about 1311 - 1316 (which is the period of Bishop Peter II episcopate). Fasseau's dating of Peter's synod „circiter 1312“ is principally correct even though, as shown, misleading. The probability that the synod took place just in 1312 is 1 : 6 (one to a sum of calendar years during which Peter II was a bishop).
2. CDM XII, No. 192, are not synodic statutes of Jan ze Středy (Johannes Noviforensis) but a falsification (namely even relevant part of A. T. Fasseau's edition). Synodic statutes of Jan ze Středy were printed correctly by Vincenc Brandl as CDM XI, No. 191 (dated March 21, 1380).
3. The statutes dated by Fasseau „circiter 1400“ come from 1349. CDM XIII, No. 11 has an incorrect dating, the correct dating of the document is 1349. In no case, it is possible to write that Bishop Jan Mráz published synodic statutes in 1400.
4. In all probability, a synod of Vyškov took place not in 1412 as mentioned by Fasseau but in 1413 as indicated by Beda Dudík in the introduction of his edition of Vyškov statutes.

Translated PhDr. Anđela Kobylková